

ΤΑΞΕΙΔΙ ΣΤΗΝ ΑΡΚΑΔΙΑ

ΤΡΙΚΟΡΦΑ

Ἐγυρνούσαμε ἀπὸ τῆς Βυτίνας. Ἐνῶ μπαίναμε ἔς τές ρεματιές τῆς Σελίμνας, μᾶς πῆρε ἡ νύχτα. Ἀπὸ τοὺς μισογκρεμισμένους καὶ τρυπητοὺς τοίχους τοῦ πύργου τῆς Ζαράκωδας, ποὺ ὑψώνονταν ἐκεῖ ἐπάνω σὲ μιὰ σύλλογην ράχην, θυμίζοντας τρισέβδοξα πολεμικὰ χρόνια τοῦ τόπου, εἶχαν τραβηγτῇ τὰ ροδοκοκκινάδια ποὺ τοὺς περιέχυνε κάθε βραδὺ ἡ πορφύρα τοῦ βασιλεμένου ἡλίου. Τῆς Δαβιᾶς ἡ κοιλάδα, ποὺ ἀφήναμε πίσω μας, θαμποπρασίνιζε κάτω ἀπὸ τὰ ὕστατα ἐσπερινὰ ἀπόφωτα ὅπου κρατιῶνταν κατὰ τὴ δύση ἀκόμα, στενόμακρη, φυλαγμένη περίγυρα ἀπὸ ψηλὰ βουνὰ κι ὁλόσπαρτη ἀπὸ κατάμεστες καλαμποκιές ὄψιμες. Καταμεσῆς τὴν αὐλάκωνε, ὡς ἓνα μεγάλο χωράφι, τὸ σιγαλὸ κ' ἡμερώτατο ποτάμι τῆς Πιάνας, ὅπου τῆς περιπότιζε τὲς φυτιές, καὶ τὰ γεννήματά της τ' ἄφθονα τ' ἄλειθαν ὀλονέν οἱ ἀρίφνητοι νερόμηλοι περίγυρα ἔς τὰ ῥιζά. Ὅλιγο δῶθε ἀπὸ τὰ δυτικὰ καρφοβούνια, πίσω ἀπὸ τὸ πετρωτὸ Βαλτέτσι, κατὰ τὸ Χρυσοβίτσι, τὰ ἔλατα τοῦ βουνοῦ μαυρολογούσαν τὸ ἐν' ἀποκάτω ἀπὸ τ' ἄλλο, ἀραδαριὰ, ὁλόρθα, ὡς ἂν λεροὶ χαραμῆδες τῆς νύχτας.

Ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντα, μακριὰ, ἀπὸ τὰ καλοχρώματα ράχια τῆς Πιάνας, ξεβγαίναν ὡς ἂν πελώρια νεχτερινὰ ὄρνια, κατάμαυρα καὶ γοργόφτερα, βαριὰ ἄγρια σύγνεφα, ὅπ' ἄρμενιζαν ὡς ἂν πειρατικά καράβια ἔς τὸν σουρουπωμένον οὐρανὸ καὶ καταπλακώνονταν τετραπανωτά, ὡς ἂν ναυάγια τῆς Μαύρης Θάλασσας, ἐπάνω ἔς τὴν μυτερὴν Χρέπα, τὴν ὑψηλότερη κορυφὴν τοῦ Μαινάλου. Ὡς ποὺ χάθηκε ἡ κορυφὴ ἐκείνη ὁλόβολη μέσα ἔς τὴ βαθύτατη μαυρίλα τους, σκοτείνιασαν καὶ τ' ἀθέρια ἄνω καὶ κάτω τὰ γῆινα. Καὶ παρόμοιζαν μὲ χίλιους μύριους κρωγμούς καὶ μουγκρισμούς, ὅταν βροντολογούσαν, ὅπ' ἄκουγαν καὶ τρομασμένοι ξυπνοῦσαν τῶν λαγκαδιῶν τῆς Σελίμνας οἱ ἀντίλαλοι κ' ἔβγαίναν ἀπὸ τὰ κοιταριά τους ὡς ἂν πελελοὶ κ' ἔτρεχαν ὅςω πρὸς τὴν κοιλάδα. Ἐλέγες πῶς ἐπατιόνταν ἀπὸ τὰ μύρια τους πόδια τὰ θυμάρια, ποὺ τὴν ὥρα ἐκείνη ἀνάδιναν μοσχοβολιὰν ἀσύγκριτη. Συμβολικὴ ὥρα καὶ τοποθεσία παράδοξη, ὅπου ἡ ἀσύλληπτος εἰκὼν τους καὶ τὰ στοιχεῖα τ' ἄορατα σοῦ συναρπάζουν ὡς ἂν νεράιδες τῇ φαντασίᾳ, καὶ γένεσαι μαγικά τότε καὶ βουνὸ καὶ ἄμπος καὶ θυμάρι κ' ἔλατος καὶ σουρούπωμα καὶ ποτάμι καὶ σύγνεφο καὶ βροντὴ κι ἀντίλαλος, ἀπ' ὅλα.

Ὅταν ἡ Χρέπα μαυλαίει σύγνεφα, λέγουν οἱ κάτοικοι τοῦ Μαινάλου, βροχὴ θέλει πιάσει. Κ' ἔβλεπες ξάφνου τοὺς γεωργοὺς νὰ ξεπετιῶνται ἀπὸ τὰ ὀργώματα μὲ τὰ τσαπιά καὶ μὲ τὰ δικέλια ἔς τὰ χεῖριά τους, ἄντρες καὶ γυναῖκες, καὶ νὰ συμαζεύωνται κατὰ τὸ χωριό. Ἄλλοι πεζοὶ κι ἄλλοι ἔς τὰ ζωντόβολά τους καθάλα, περνοῦσαν σιμὰ μας, δεξιά καὶ ἀριστερά, μᾶς χάριζαν ἀπὸ ἓνα ξηρὸ χαιρετίσμα, κατὰ τὸ συνήθιο τους, καὶ τραβοῦσαν τὸ δρόμο γλήγωροι κι ἀμύλητοι, σὰν γιὰ νὰ προφτάκουν εἰς τὸ καλύβι τῶν ζεστῇ τῇ μπομπούτα. Κ' οἱ πιστικοὶ μὲ σουρίγματα καὶ μὲ σάλαγους ροβόλαγαν τὰ κοπάδια ἀπὸ τὲς πλαγιές ἔς τὰ μαντριά.

Πήραμε σύντομο μονοπάτι κι ἀφήναμε παράμερα τὸν πλατύδρομο ποὺ γένεται τώρα καὶ χασομεράει πολὺ. Ἡῤαμε πίσσα τὸ τρισκότειδο μέσα ἔς τὲς βαθουλές τῆς Σελίμνας κλεισοῦρες. Καλοτυχιά μας πάλι ποὺ ἦτον καλότοπος καὶ τοῦ ζώου ἡ προσοχὴ δὲν ἐκαρφώνετο τόσο ἔς τὸ στέρεο πάτημα ὅσο ἔς τὴ γληγοράδα. Καὶ ἔς ὀλίγην ὥρα βγήκαμε ἔς τὰ Τρίκορφα. Μαῦροι μεγάλοι σωροί, ὡς ἂν ἀπὸ κάρβουνα στιθασμένοι, μᾶς περικύκλωσαν ἐδῶ πολὺδρομοι. Ἦταν ἡ κοντορραχοῦλες τῶν Τρικόρφων, ἡ πολλὲς καὶ συγκολλημένες. Καὶ κλώθαμε κοντορραχοῦλες καὶ συναλλάξαμε μονοπάτια.

Εἰς τὰ στρεφογυρίσματα τοῦτα ὅλα, μονάχα τὰ μικρὰ κι ἀνάγια φῶτα τῆς Σελίμνας ξανοίγαμε ἀντίκρυνά μας, ὡς ἂν κωλορωτιές μέσα σὲ δάσος μέγα. Τίποτα δὲν ἐβλέπαμε ἄλλο. Μᾶς ἔπιακε κ' ἡ βροχὴ. Σιγαλὴ καὶ ψιχαλητὴ, χαριτωμένη καλοκαιρινὴ βροχὴ, ὅμως ἀσταμάτητη. Ὁ μπροστινὸς μας ὁ σύντροφος, πίστεψε τότε ὅτι χάσαμε καὶ τὸ δρόμο· κ' ἔβαλε κραυγὴ πρὸς τοὺς δυὸ ἀγωγιάτες μας, ὅπ' εἶχαν μείνει πίσω γλυκομιλιῶντας. Ἀλλὰ τὰ μουλάρια βλέπουν τὴ νύχτα καὶ μὲ τὸ μεγαλεῖτερο ἀκόμα σκοτάδι, καὶ ὅσο αὐτὰ προβατοῦσαν καλὰ καὶ σίγουρα, ἐσήμαιναν ὅτι σὲ δρόμον πατημένον εὐρισκόμεθα. Καὶ τῆς Χρέπας τὰ σύγνεφα, μὲ τὲς ἀναλαμπές ὅπ' ἄρχισαν σύνωρα φέγγοντάς μας καθιερὰ, μᾶς ἔδειξαν ὅτι πατοῦσαμε δρόμο. Ἐνα μοναχά, ποὺ πεδικλώνοντο ἔς τὰ κοτρώνια, τὰ γλιστερὰ, τῶν ζώων τὰ πόδια καὶ δὲν ἐδύνοντο νὰ στρώσουν ὀγλήγορο κι ἀνοιχτὸ πάτημα.

Σύχασε ὁ σύντροφος ὁ λιγόψυχος. Ὁ κοντινὸς του, ἄφοβος καὶ νυχτομαθημένος μὲ τέτοια κακοκαίρια, πῆρε τραγοῦδι, ὡς ἂν νὰ ἦσαν γνώριμοί του, ξαδέφρια του, ἡ ἐρημιὰ, ἡ νύχτα καὶ τ' οὐρανοῦ τὸ νερό. Χαρὰ ἔς τὰ θάρρητα τὰ πολλὰ καὶ τὴν τρανὴ εὐθυμία του. Ἄς μᾶς ἐμούσκευε ἡ ψιγάλα, ἃς μᾶς φοβέριζε μὲ τοὺς ἀριούς βρουχισμούς της ἡ Χρέπα. Τὰ ρεματάκια εἶχαν κινήσει περίγυρά μας. Ὅταν δὲν ἐμπομπούνιζε ἡ Χρέπα, ἔρχονταν ὡς τὴν ἀκοή μας τὰ ξεψυχισμένα μουρμουρητὰ τους μαζὶ μὲ τὸ λιανοψιθύρισμα τῆς βροχῆς. Κι ὅταν λαμποκοποῦσαν τὰ σύγνεφα, ἡ ψιλὴς ραβδωτὴς στάλες τῆς βροχῆς ἐθάφοντο πύρινες, ὡς ἂν ἀχτίδες ἀπὸ ἡλιοβασιλεμα, ἔσβεναν τὰ μουρμουρητὰ καὶ πρόβαιναν ἔς τὰ μάτια μας ἡ θολὲς νεροσυρμές, ποὺ πέρναγαν ἐμπροστὰ μας κ' ἔτρεχαν πρὸς τὸν κατήφορο τοῦ βουνοῦ. Τότε, μὲ τὲς

ἀναλαμπές, ἔδειχναν ὑπερήφανα καὶ τῶν Τρικόρφων ἢ ράχες τὰ φημισμένα ταμπούρια τοῦ Γέρου τοῦ Μωριᾶ, τὰ παλιά καὶ μισοχάλασμένα, ὡσὰν νὰ τὰ-φαγε ὁ πολὺς καιρὸς ποὺ πέρασε ἐπάνωθ' αὐτούς, ἀλλ' ἡ μπαρούτ' ἡ ἀμέτρητη ποὺ κήκε καὶ μέσα κι ὅζω ἀπὸ τὰ χονδρά τους προχώματα.

Ἡ ἴδιες ἀναλαμπές μᾶς ξεσκέπασαν ἀπὸ τὴν πυκνὴ μαυρίλα καὶ τὸ περιπόθητο γιὰ ἐμᾶς τότε χάινι τῶν Τρικόρφων. Τὸ εἶδε ὁ μπροστινὸς σύντροφος, ὁ λιγὸψυχος, διὸ τρεῖς βολές 'ς τὴ φέξη τῆς ἀστραπῆς κι ἀναστέναξε ἀπὸ ξαλάφρωση καὶ λαρωμὸ. Τὸ εἶδε ὁ δευτέρος, ὁ ἄφοβος καὶ ξεθαρρεμένος, κ' ἔκοψε τὸ τραγούδι τοῦ τὸ γλυκὸν χο, ὡσὰν νὰ τοῦ ἤλθε πικρὰ ποὺ φθάνουμε σὲ χάινι, ὡσὰν νὰ ἤθελε ν' ἀλαργεῖ ἀκόμα ὁ δρόμος μέσα 'ς τὴν ἐρημιὰ τοῦ σκοταδιοῦ καὶ τὴ λαχτάρα τῆς κακοκαιρίας. Μὲ χιλιάδες κραυγές μᾶς ἄνοιξαν 'ς τὸ χάινι. Ὡσὰν νὰ βρῖσκοντο τὴν ὥρα ἐκείνη ὅλ' οἱ κάτοικοι τοῦ βυθισμένοι 'ς τὸν πρωτόπνο. Ξεκαβαλικεύουμε. Δένουμε τὰ ζῶα ἀπὸ τοὺς ξύλινους στύλους τοῦ χαγιατιοῦ καὶ μπαίνοντας 'ς τὸ στατό, τί νὰ ἰδοῦμε. Ἐτρωγε ὁ ἀφεντικὸς τοῦ χανιοῦ μὲ τὸ κοπέλι τοῦ μέσα σὲ μιὰ πινάκα πῆλινη, καὶ 'ς τ' ἄλλο χωρίσμα, τὸ πατωμένο, ἡ γυναῖκες νυχτέρευαν. Ἐνα δεῖγμα τῆς φιλοξενίας τῶν Ἀρκάδων.

— Κρασί, ζήτησ' ἕνας ἀπὸ μᾶς, λίγο κρασί δὲν ἔχετε νὰ μᾶς δώσετε;

Ὅχι γιὰ νὰ μᾶς μιλήσουν δὲν ἄδειασαν τὰ στόματά τους, ἀλλ' οὔτε τὰ κεφάλια τους δὲν ἐσήκωσαν οἱ ἄντρες. Ἡ κόρη ὅμως ὁποῦ μᾶς ἄνοιξε, δίχως νὰ τοὺς ρωτήσῃ τοὺς λιμασμένους ἀρσενικούς, ἀφίνει τὴ δρούγα της μὲ τὴ λευκὴ τουλούπα μισοκλωσμένη 'ς ἕναν γόικο, χώνεται 'ς τὸ παρὰμέρισμα τῶν γυναικῶν καὶ γυρίζει προφέροντάς μας 'ς τὰ χέρια μ' εὐγενικώτατον τρόπο ἐλάτινο κανατάκι μικρὸ γιομάτο ἀπὸ ξανθὸ πολυάφρο κρασί. Πίνουμε 'ς τὴν ἀράδα ἐμεῖς ἀπὸ τὰ χέρια της καὶ τὴν τηρᾶμε 'ς τὰ μάτια τὴν κεράστρα μας, γητεμένοι ἀπὸ τὴ θυμασία της κορμωστασιά. Ἦτον ὡς δεκαοχτὼ χρονῶν, ψηλὴ, ρωμαλέα, μεστωμένη, ροδοκόκκινη, περίμορφη, μὲ μαῦρα ὀλάνοιχτα μάτια ὡσὰν τῆς πετροπέδικας, ἀπὸ τ' ἀγριολούλουδα ἐκεῖνα ποὺ μονάχα 'ς τ' ἀπάτητα δάση καὶ τὲς ἀβόσκητες ράχες τοῦ μυριόκορφου Μαινάλου φυτρώνουν. Δὲν ἐδέχθηκε μὴδὲ πληρωμὴν ἢ κυρά. Τέτοια γυναικεία κάλλη καὶ τέτοιες ἀρετὲς πάνταγνες, κρεῖμα νὰ μολεῦνται ἀπ' ἀνδρὶκὰ δάχτυλα ἀναίσθητα καὶ ἀπ' ἀφιλόξενα χνώτα.

— Εἶδες τὸν ἀθεόφοβο; οὔτε χαϊρέτισμα οὔτε τίποτα.

Εἶπε ὁ λιγὸψυχος σύντροφός μας, ὅταν σταμάτησε ἡ ψιγάλα κ' ἐβγήκαμε νὰ πάρουμε πάλι τὴν στράτα μας.

— Σώπαινε, τί μᾶς ἀποζήμιωσε τετράδιπλα ἡ κόρη τοῦ μὲ τὴν ὁμορφιά της καὶ τὸν καλὸ τρόπο.

Τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ κοντινὸς του, ὁ ἄφοβος καὶ λίγο κοπελιάρης.

Εἶχαν ἔλθει κ' οἱ ἀγωγιάτες μας τότε. Ἀναστάλαξε ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὁ οὐρανός. Ἐπαψαν ἡ βροντές,

ἔσθυσαν ἡ τρομακτικὲς ἀναλαμπές, τὰ σύγνεφα κάπου κάπου ξεκόβοντο καὶ τώρα 'ς τὴν κομματιαστὴν ἀστροφεγγιὰ ἀνάριωνε λίγο λίγο τὸ σκοτάδι καὶ γύρω μας ξεχώριζαν θαμπὰ ραχοῦλα ἀπὸ ραχοῦλα καὶ ρεματιά ἀπὸ ρεματιά. Κι ὅταν ξεβγήκαμε ἀπὸ τὰ κλωθογυρίσματα τῶν Τρικόρφων καὶ πέρασαμε 'ς τὸν κατηφορικὸ μεγάλδρομο τῆς Τριπολιτσᾶς, χαμηλά, πολὺ χαμηλά, μέσα 'ς τὴν ἄπατη καὶ μυστηριώδη σκοτεινιά ποὺ σκέπαζε τὸν πλατὺ κάμπο, εἶδαμε τὸ μέγα πλήθιο τῶν φώτων της κ' ἐμάλαξε τὴν ψυχὴ μας τὸ ἴδιο γλυκὸ αἶσθημα τοῦ ὁμορφανοῦ τοῦ Λέανδρου, ὅταν 'ς τὸν Ἑλλησπόντο κολυμπώντας ξαγνάντιζε τὸ σημάδιακὸ καὶ πολυπόθητο λύχνο τοῦ πύργου τῆς ξεπλανεμένης του κορασιάς.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Ἡ ΛΥΡΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ

Στὸν Ψυχάρη

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α

Ο ΕΡΩΤΑΣ
Η ΕΛΠΙΔΑ
Η ΧΑΡΑ
Η ΛΥΠΗ
ΤΑ ΔΑΚΡΥΑ
Η ΖΗΛΕΙΑ
ΤΟ ΜΙΣΟΣ
ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ
ΠΑΡΘΕΝΕΣ

Ἄλσος φανταστικό. Ὁ Ἐρωτὰς κοιμᾶται κι ὄνειρενεται.

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

Μὲ φίλημ' ἀπὸ μενεξὲ καὶ χᾶδεμ' ἀπ' ἀχτίνες,
Μὲ ἄρωμα τῆς λεμονιάς κι ἀγέρι τοῦ βουνοῦ,
Μὲ τραγουδάκια ποὺ σκορποῦν ὁλόξανθες Σειρήνες,
Μὲ κύματ' ἀφροστέφανα κι ἀστέρια τούρανοῦ,

Σὲ ὁλοπράσινη ἀγκαλιὰ καὶ ῥόδα τοῦ Ἀπρίλη,
Ὁ Ὑπνος μὲ τὰ μάγια τοῦ μὲς σ' ὄνειρα σὲ κύλισε,
Καὶ τῆς ἀγάπης τοὺς καημοὺς σοῦ ἔφερε στὰ χεῖλη,
Καὶ ἡ καρδιά σου ἄνοιξε καὶ ἡ ψυχὴ σου μίλησε. . .

Κάθε σου λύπη σκοτεινὴ καὶ ῥοδινὴ χαρὰ
Ἐδίπλωσε ὁ ἄνεμος στὰ δυνατὰ φτερά του,
Καὶ σὰν πουλάκι ποὺ φωλιά τριγύρω λαχταρᾷ,
Τὴ σκόρπισε στὰ φύλλα μας στὸ γοργοπέταμά του.

Μὰ κάθε ῥόδο ἀπὸ μᾶς εἶνε γλυκεῖα παρθένα,
Ὅπου σταλάζει τὴ δροσιὰ σὲ ἄρωμα καὶ γρῶμα,
Καὶ μὲ ὁλόδροσα φίλια περνοῦμ' ἐρωτευμένα,
Καὶ εἶνε μία ἡ καρδιά μὲ τὸ γλυκὸ μας στόμα.

Κρύβει τὸ γῶμα μυστικὰ ξανθὲς τοῦ Ἥλιου ἀχτίδες,
Κλέβει βροχοῦλα τούρανοῦ, δροσοῦλ' ἀπ' τὰ χαράματα,
Καὶ ὁ Ἀπρίλης μᾶς γεννᾷ, — ῥοδόφτερες ἐλπίδες, —
Καὶ πικροστάλαχτη ἡ δροσιὰ ξεραίνεται στὰ κλάματα. . .

Κεῖν' ἡ ψυχὴ μας ἄρωμα, κεῖν' ἡ ζωὴ μας γρῶμα,
Κεῖν' ἡ πνοὴ μας παρθενία κι ἀχτίνες τὰ μαλλιά μας,
Ὁ οὐρανὸς τὰ μάτια μας, ἡ χαρυνγὴ τὸ στόμα,
Καὶ τῆς δροσιᾶς σταλαματιές τ' ἀτέλειωτα φίλιὰ μας.